

6. Талызина Н.Ф. Теоретические проблемы программированного обучения. - М.: Изд. Моск. ун-та, 1969. - 133 с. - С. 27.

7. Хуторской А.В. Дидактическая эвристика. Теория и технология креативного обучения. - М.: Изд-во МГУ, 2003. - 416с. - С. 111-112.

8. Пассов Е.И. Коммуникативное иноязычное образование (Концепция развития индивидуальности в диалоге культур). - Липецк, 1998. - 158 с.

9. Гез Н.И. Формирование коммуникативной компетенции как объект зарубежных методических исследований // Иностранные языки в школе. - 1985. - №2. - С. 17-24. Коммуникативный подход в обучении грамматике.

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ ДО ТЕСТУВАННЯ ТОРГОВИХ СИСТЕМ НА ОСНОВІ КОМП'ЮТЕРНОЇ ПРОГРАМИ METASTOCK

УДК: 378.013+332.45+330.092+332

Костенко Р.В.

Статтю присвячено проблемі професійної підготовки майбутніх економістів до роботи на валютному ринку на основі комп'ютерної програми MetaStock. Метою статті є розкриття методичних засад підготовки майбутніх економістів до тестування торгових систем на основі програмного продукту MetaStock.

Ключові слова: професійна підготовка, майбутні економісти, комп'ютерна програма MetaStock, комп'ютерні технології, валютний ринок.

ПРОФЕССИОНАЛЬНАЯ ПОДГОТОВКА БУДУЩИХ ЭКОНОМИСТОВ К ТЕСТИРОВАНИЮ ТОРГОВЫХ СИСТЕМ НА ОСНОВЕ КОМПЬЮТЕРНОЙ ПРОГРАММЫ METASTOCK

Костенко Р.В.

Статья посвящена проблеме профессиональной подготовки будущих экономистов к работе на валютном рынке на основе компьютерной программы MetaStock. Целью статьи является раскрытие методических основ подготовки будущих экономистов к тестированию торговых систем на основе программного продукта MetaStock.

Ключевые слова: профессиональная подготовка, будущие экономисты, компьютерная программа MetaStock, компьютерные технологии, валютный рынок.

VOCATIONAL TRAINING OF THE FUTURE ECONOMISTS TO TESTING TRADE SYSTEMS ON THE BASIS OF THE COMPUTER PROGRAM METASTOCK

Kostenko R. V.

The article is devoted to a problem of vocational training of the future economists to job in the currency market on the basis of the computer program MetaStock. The purpose of clause is disclosing methodical bases of preparation of the future economists to testing trade systems on the basis of software MetaStock.

Key words: vocational training, future economists, computer program MetaStock, computer technologies, currency market.

Актуальність. Сучасний валютний ринок функціонує завдяки використанню новітніх комп'ютерних технологій. Використання спеціальних комп'ютерних програм під час здійснення професійної діяльності на валютному ринку висуває ряд нових вимог до якості підготовки майбутніх економістів у вищих навчальних закладах. Тому проблема підготовки майбутніх економістів до роботи на валютному ринку на основі комп'ютерних технологій набуває особливої актуальності.

Постановка проблеми і ступінь дослідження. Вченими досліджено теоретичні та практичні аспекти професійної підготовки майбутніх фахівців з економіки. О. П. Колесова дослідила теоретичні та практичні аспекти формування критичного мислення у майбутніх економістів засобами інтерактивних технологій навчання [1]. Проблеми професійної підготовки з інформаційних технологій майбутніх менеджерів-економістів ґрунтовно досліджено Т. І. Коваль [2]. Основні засади професійної підготовки майбутніх економістів подано у працях М. Т. Левочко [3], Л. С. Пуханової [4] та ін. Проте, проблема професійної підготовки майбутніх економістів у вищих навчальних закладах до роботи на валютному ринку на основі комп'ютерних технологій є недостатньо дослідженою, як у теоретичному, так і в практичному аспектах і потребує подальшого вивчення.

Мета написання статті. Метою даної статті є розкриття методики професійної підготовки майбутніх економістів до тестування торгових систем на основі комп'ютерної програми MetaStock.

Виклад основного матеріалу. Професійну підготовку майбутніх економістів до тестування торгових систем на основі комп'ютерної програми MetaStock потрібно розпочати з пояснення їм необхідності та значення торгових систем для успішного здійснення професійної діяльності на валютному ринку. Майбутні економісти повинні засвоїти, що система тестування допомагає трейдеру визначити, який прибуток чи збиток можна отримати, використовуючи певні правила торгівлі.

Використовуючи комп'ютерну програму MetaStock, студенти мають можливість виконати такі дії:

- 1) розробити торгову систему, використовуючи власні правила торгівлі;
- 2) тестувати розроблену торгову систему;
- 3) перевірити результати тестування за допомогою стрілок покупки/продажу і лінії грошового балансу (equity line) на графіку, а також за допомогою табличних звітів;
- 4) автоматично оптимізувати параметри розроблених торгових правил, щоб поліпшити результати діяльності;
- 5) порівняти торгові системи, щоб знайти систему, що працює найкраще для конкретної валюти.

Далі слід пояснити майбутнім економістам алгоритм тестування:

- 1) створити торгову систему за допомогою специфікації торгових правил, що повинні встановлювати регламент відкриття та закриття довгих і коротких позицій на валютному ринку;

- 2) специфікувати стопи для створеної торгової системи, щоб автоматично закривати позиції, ґрунтуючись на принципі стоп-прибуток/стоп-збиток;
- 3) протестувати торгівлю системою;
- 4) переглянути результати тесту;
- 5) оптимізувати розроблені торгові правила.

При цьому слід звернути увагу майбутніх економістів на те, що оптимізація правил торгівлі допоможе їм визначити оптимальні торгові параметри для роботи на валютному ринку. Під час тестування програма MetaStock зберігає всю інформацію відносно транзакцій. Студенти можуть вивести звіт, щоб інспектувати транзакції, що були згенеровані розробленою системою. Вони можуть використовувати свій грошовий баланс як індикатор на графіку, а також показати на графіку стрілки покупки/продажу. Майбутнім економістам рекомендується також провести порівняльний тест торгових систем, щоб з'ясувати яка з них найкраще підходить для даної валюти. Кожна деталь, що стосується торгової системи, тесту й звітів може бути виведена студентами на принтер або збережена у файл.

Після цього майбутнім економістам необхідно запропонувати відкрити графік з не менш ніж 200-ми часовими періодами, для валюти, яку вони бажають протестувати. Студенти повинні запам'ятати, що системний тест завжди виконується на базових даних цінного папера в обраному графіку. Їм слід вибрати System Tester з меню Tools або натиснути кнопку System Tester на панелі інструментів. Діалог «System Tester» запропонує створити, тестувати, порівняти, друкувати чи виконати звіт торгової системи. Спочатку Діалог «System Tester» показує імена різних прикладів торгових систем.

Створення нової системи студентам рекомендується виконати за таким алгоритмом:

- 1) у діалозі «System Tester» натиснути клавішу «New»;
- 2) діалог «System Editor» має текстові поля для імені системи, заміток і правил (правила визначають, коли майбутні економісти бажають відкривати/закривати довгі та короткі позиції на валютному ринку);
- 3) ввести ім'я системи «My First System» (слід звернути увагу студентів на те, що їм не слід вводити імена, що використовуються у програмі MetaStock чи імена систем, які вже існують);
- 4) натиснути кнопку «Enter Long» і ввести торгові правила для входу в довгу позицію: `cross(close, mov(close, 25, simple))`. Це правило, як і більшість торгових правил у програмі MetaStock, написано англійською мовою. Слід пояснити його значення майбутнім економістам: «Увійти в довгу позицію, якщо ціна закриття перетне низу нагору просту 25-денну ковзну середню». Як і під час створення користувальницьких індикаторів студенти можуть використовувати аббревіатуру «C» замість «Close» і «S» замість «Simple»;
- 5) Увести наступну інформацію для трьох торгових правил, що запам'ятовуються. Студенти повинні пам'ятати, що необхідно натискати на відповідну кнопку для введення кожного з правил (тобто Close Long, Enter Short, and Close Short):
  - а) Close Long: `cross(mov(close, 25, simple), close)`;
  - б) Enter Short: `cross(mov(close, 25, simple), close)`;
  - в) Close Short: `cross(close, mov(close, 25, simple))`;

б) перевірити правильність введення всіх чотирьох правил і натиснути клавішу «ОК».

Якщо студенти припускають помилку у правилах, то буде виведене повідомлення про помилку. Тоді їм слід натиснути клавішу «ОК» (як визнання помилки). В цьому разі діалог «System Editor» знову перенесе курсор на те місце, де виникла помилка. Студенти повинні виправити помилку і знову натиснути клавішу «ОК».

Після появи діалогу «System Editor» та назви системи «My First System» студентам слід натиснути клавішу «Test», щоб почати тест системи. Вони повинні враховувати те, що тривалість тестування залежить від числа аналізованих періодів і швидкості роботи комп'ютера. Після появи повідомлення «System Test Completed», майбутнім економістам треба натиснути клавішу «Reports» і загальний звіт, що містить коротку інформацію про тест, буде виведений на екран. Якщо студенти виконали оптимізацію, що включає кілька тестів, буде виведений кожен зі звітів.

Після цього треба запропонувати студентам натиснути клавішу «Reports», щоб вивести діалог «System Report». Слід звернути їх увагу на те, що в таблиці діалогу «System Reports» містяться три звіти. «Results Report» показує розподіл прибутків, втрат і торгових операцій для системи в цілому. Трейдерський звіт показує деталі кожної торгової операції виконаною системою. За допомогою звіту «Equity» студенти можуть простежити зміну кількості коштів.

Після закінчення перегляду звіту, слід звернути увагу студентів, що на їх графіку з'явилося нове внутрішнє вікно, що містить лінію зміни їх коштів, яка показує, як змінився їх грошовий баланс за час торгівлі. Також слід пояснити студентам, що стрілки на їх графіку з'являються, коли як довга так і коротка позиції були відкриті. Стрілка, що спрямована нагору, показує відкриття довгої позиції, а стрілка, що спрямована вниз показує відкриття короткої позиції. Мітка «exit» указує на закриття позиції, мітка «stop» указує на стоп позиції на ринку.

Далі слід ознайомити студентів з особливостями проведення оптимізації, що має на увазі заміну параметрів правил торгової системи на змінні, а потім специфікацію діапазону значень у якому ці змінні можуть варіювати. Програма MetaStock потім виконує кілька тестів, під час яких підставляються значення перемінних зі специфікованого діапазону.

Уведення оптимізаційних перемінних студентам рекомендується виконати на наступним алгоритмом:

1) вибрати «My First System» у діалозі «System Tester» і натиснути клавішу «Edit»;

2) у всіх чотирьох торгових правилах замінити число 25 на вираження «ГРТ1» (оптимизационная перемінна №1);

3) натиснути клавішу «Optimize»;

4) після того, як з'явиться діалог «Optimization Variables» натиснути клавішу «Edit»;

5) після появи діалогу «Variable Properties», увести «Moving average periods», як опис перемінної «ГРТ1».

6) надрукувати 10 як мінімальне значення (Minimum value) і 50 у якості максимального (Maximum value), значення кроку та встановити як 5 (Step value)

7) натиснути клавішу «OK».

Після цього слід звернути увагу студентів на загальне число тестів (Total Tests), розташоване в нижній частині цього діалогу. Необхідно пояснити їм, що це число вказує яка кількість тестів буде виконано. Кожного разу після редагування перемінних оптимізації студентам необхідно перевіряти його значення, тому що дуже легко створити систему, що буде генерувати величезну кількість тестів. Після зазначених дій слід запропонувати студентам натиснути клавішу «Close», потім клавішу «OK» у діалозі «System Editor», щоб повернутися в діалог «System Tester».

Наступним етапом професійної підготовки майбутніх економістів до тестування торгових систем на основі комп'ютерної програми MetaStock є формування у них знань, умінь та навичок тестування системи з оптимізаційними перемінними. Рекомендується використати для цього такий алгоритм:

1. Вибрати ім'я системи «My First System» і натиснути клавішу «Test» Під час виконання оптимізації програма MetaStock показує інформацію про кількість виконаних тестів, час, що минув від початку тестування, час, що залишився до закінчення тестування, найкраще і найгірше відношення прибуток/збиток. Рекомендується показати студентам додаткові можливості програми для максимальної зручності користування нею. Наприклад, вони можуть натиснути клавішу «Minimize» для того, щоб згорнути вікно діалогу «System Test Optimization» в іконку. Тоді процес оптимізації буде протікати «за екраном», що звільнить комп'ютер для виконання інших задач.

2. Після появи на екрані повідомлення «System Test Completed» (Тестування системи завершено), натиснути по клавіші «Reports». З'явиться «Загальний звіт», який містить вхід для кожного тесту, що був виконаний.

3. Перемістити звіт вправо, поки не з'явиться стовпчик ГРТ1. Значення показане у верхньому рядку цього стовпчика є оптимальним значенням ковзної середньої для досліджуваної валюти.

4. Натиснути клавішу «Reports», щоб одержати додаткову інформацію з обраного тесту.

Після цього рекомендується ознайомити майбутніх економістів з діалогом «System Tester», який являє собою список усіх створених торгових систем. Слід пояснити студентам, що програма MetaStock надає можливість створити до 1000 тестів систем. Обраний тест системи може редагуватися, копіюватися, видалятися і тестуватися. Кілька тестів систем також можна вибрати для проведення порівняння.

Розглянемо детальніше кнопки цього діалогу, з якими необхідно ознайомити майбутніх економістів та функції, які ними виконуються.

1. «New». Викликає діалог «System Editor», у якому студенти можуть специфікувати ім'я і правила для нового тесту системи.

2. «Edit». Викликає діалог «System Editor», у якому студенти можуть редагувати обраний тест системи;

3. «Copy». Використовується для того, щоб зробити копію обраного тесту системи. У результаті вибору цієї опції студенти потрапляють в діалог «System Editor», де вони можуть редагувати скопійований тест системи;

4. «Delete». Використовується для видалення обраних тестів систем;

5. «Print». Використовується для друку обраних тестів систем.

6. «Test». Використовується, щоб запустити процес тестування обраного тесту. Слід звернути увагу студентів, що ця кнопка є неактивною, якщо вони вибрали кілька тестів, але не поставили при цьому прапорець у поле «Compare». Ця кнопка також є неактивною, якщо немає відкритих графіків.

7. «Reports». Ця кнопка показує сумарний звіт (чи порівняльний звіт, якщо в полі «Compare» стоїть прапорець) для обраного тесту системи. Слід звернути увагу студентів, що ця кнопка є неактивною, якщо після імені тесту не стоїть значок «R» (ідентифікує наявність звіту).

8. «Options». Ця кнопка показує діалог «System Testing Options», у якому майбутні економісти можуть керувати різними опціями тестування і звітів.

9. «Compare». Використовується для порівняння кількох тестів систем. Для цього студентам слід натиснути по цьому полю (вставити прапорець). Якщо в полі «Compare» стоїть прапорець, кнопка «Test» змінює назву на «Compare».

Далі рекомендується ознайомити майбутніх економістів з синтаксисом торгових правил. Вони повинні засвоїти, що торгові правила вводяться з використанням синтаксису подібного до синтаксису користувальницьких індикаторів. Для прикладу можна навести студентам таке торгове правило: `Enter Long: cross(CLOSE, mov(CLOSE, 14, Simple))`. Відповідно до цього правила система повинна відкрити довгу позицію, коли ціна закриття перетне знизу нагору 14-денну ковзну середню ціни.

Студенти повинні запам'ятати, що всі користувальницькі функції для індикаторів можуть використовуватися як торгові правила. Майбутні економісти можуть комбінувати кілька функцій у торговому правилі, використовуючи оператори «AND» and «OR». Наприклад: `Enter Long: macd() > 0 AND CLOSE > mov(CLOSE, 14, S)`. Це правило вимагає, щоб MACD було більше 0, і щоб ціна закриття була більше її 14-денної ковзної середньої.

Ще один приклад, який можна навести студентам, це правило, яке використовує оператор «OR», щоб генерувати торгову операцію, коли MACD падає нижче 0, чи коли ціна закриття падає нижче її ковзної середньої: `Close Long: macd() < 0 OR CLOSE < mov(CLOSE, 14, S)`.

Також слід пояснити майбутнім економістам, що у торговому правилі можуть бути присутні кілька операторів AND, OR. Найкращий шлях для контролю поведінки декількох операторів AND і OR у торгових правилах – використання дужок: `Enter Long: (macd() > 0 AND C > 100) OR H-L > 5`

Під час редагування торгових правил студенти можуть натиснути клавішу «Functions». При цьому слід звернути їх увагу на те, що ця кнопка активна, коли редагується правило, але не ім'я, чи опис. Після появи діалогу «Paste Functions», що містить список наявних функцій, подвійне натискання по імені функції вставить її в торгове правило на місце поточної позиції курсору.

Також необхідно пояснити студентам, що торгове правило може залишатися порожнім. Однак, вони повинні пам'ятати, що порожнє торгове правило ніколи не генерує торгових операцій. Торгові правила мають доступ тільки до цін валют (максимальної, мінімальної, закриття і т.д.) і користувальницьких «індикаторних» функцій. Студенти повинні запам'ятати, що торгові правила не можуть посилатися самі на себе, однак, різні стопи виконують ці функції. Спеціальна перемінна «P» може бути використана для посилань на необхідні ціни чи індикатори.

Далі слід ознайомити студентів з використанням стопів. Вони повинні засвоїти, що у доповненні до торгових правил кожна торгова система може мати до п'яти стопів, які використовуються для того, щоб закрити довгу і/чи коротку позицію на підставі даних про прибуток/збиток під час даної торгової операції. Наприклад, стоп максимального збитку «Maximum Loss» закряє позицію, якщо збитки будуть більше специфікованої величини.

Коли викликається стоп, позиція закривається незалежно від поточного статусу вашого торгового правила. Студенти можуть специфікувати параметри, за яких викликаються стопи, а також позиції, які вони можуть закрити (довга і/чи коротка). Стопи автоматично враховують комісійні за відкриття і закриття позиції. Наприклад, стоп максимального збитку — «Maximum Loss» — знає величину комісійних трейдера за закриття позиції і стежить за тим, щоб при її закритті не була перевищена величина максимально можливого збитку навіть після сплати комісійних. Установку стопів студенти можуть здійснити за допомогою натискання кнопки «Stops» у діалозі «System Editor dialog».

Розглянемо більш детально, з якими видами стопів у програмі MetaStock слід ознайомити майбутніх економістів.

1. Рентабельний стоп. Студенти повинні засвоїти, що цей стоп закриває відкриту позицію, як тільки виникає загроза збитків стосовно грошового балансу, що існував на момент відкриття позиції. Стоп розташовується на ціні, де позиція може бути закрита зі збереженням поточного грошового балансу (тобто балансу рівного сумі грошей при відкритті позиції). Щоб уникнути активації цього стопа кожного разу при відкритті позиції (тому що величина грошового балансу через комісійні при відкриття позиції зменшується), можливість активації цього стопа «включається» тільки коли підвищується ціна валюти і позиція стає прибутковою або величина прибутку підвищується вище рівня специфікованого користувачем.

2. Інактивація. Треба пояснити студентам, що даний стоп закриває відкриту позицію, якщо на ринку не відбувається мінімальної позитивної зміни ціни в плинні визначеного часу. Студентам пропонується вказати мінімальну зміну ціни (Minimum Change) і тривалість періоду (Periods). Метод (Method), за допомогою якого розраховується Мінімальна зміна ціни, може бути специфікований як процентний (Percentage) чи в абсолютних одиницях (Points). Наприклад, якщо майбутні економісти визначили 2% як мінімальна зміна ціни в плинні 10 торгових днів, програма MetaStock автоматично закряє їх довгу (коротку) позицію, якщо ціна валюти не виросте (знизиться) як мінімум на 2% у плинні 10-денного «вікна». Цей стоп аналізує тільки зміну ціни, але не прибутку, та ігнорує комісійні.

3. Максимальний збиток (Maximum loss). Студенти повинні запам'ятати, що цей стоп закриває довгу позицію, якщо величина збитків перевищує максимально встановлене значення. (Maximum Loss). Наприклад, якщо вони установили «Maximum Loss» — 7%, позиція буде закрита, якщо збиток перевищить 7% від їх поточного прибутку (включаючи комісійні). Особливу увагу студентів слід звернути на те, що якщо вони встановлять значення «Maximum Loss», що буде менше або дорівнювати величині комісійних за вхід у позицію, то кожна торгова операція буде перериватися негайно після відкриття позиції, тому що всі операції будуть збитковими вже в момент входу в позицію.

4. Плановий прибуток (Profit target). Слід пояснити студентам, що цей стоп закриває позицію, якщо досягне рівень запланованого прибутку. Наприклад, якщо студенти запланували 15% прибутку, то відкриті позиції будуть закриті при 15-процентному збільшенні з обліком комісійних.

5. Підтягування (Trailing). Треба пояснити майбутнім економістам, що цей стоп закриває позицію, коли відбувається утрата визначеної кількості (специфікованого раніше ризику прибутку - Profit Risk) від поточного прибутку. Тобто, кожного разу, коли позиційний прибуток досягає нового максимуму, цей стоп підтягується на рівень, визначений у Profit Risk щодо цього нового максимуму. Величина можливої втрати специфікується в полі «Profit Risk» за допомогою процентного методу чи абсолютних значень.

Програма MetaStock надає можливість визначити число періодів у плінні яких стоп буде ігноруватися. Наприклад, якщо студенти специфікують «8», то цей стоп буде мати часовий лаг у 8 періодів. Це означає, що вісім останніх днів (прибуткових чи збиткових) будуть ігноруватися для розрахунку поточного рівня стопа. Це фільтрує коливання ціни (нагору чи вниз), що з'являються в останні вісім днів.

Студенти повинні запам'ятати, що призначення цього стопа служить у фіксації прибутку, але не обмеженні втрат, оскільки він тільки зменшує величину прибутку, що може бути втрачений. Збитки лімітує стоп максимальної втрати (Maximum loss stop). Оскільки стоп, що підтягується визначається рівнем прибутку, а не рівнем ціни, то не треба й спеціального розгляду цього стопа для коротких позицій. Наприклад, якщо 10% специфіковано для ризику прибутку з періодом 0, а поточна позиція студента має прибуток \$200,00, то стоп буде розташовуватися на ціні, при якій прибуток майбутнього економіста міг би знизитися до \$180,00 чи менше.

Висновки. Під час дослідження методичних засад професійної підготовки майбутніх економістів до роботи на валютному ринку на основі програмного продукту MetaStock доходимо висновку, що необхідною передумовою успішної діяльності на валютному ринку є оволодіння майбутніми економістами професійними знаннями, вміннями та навичками тестування торгових систем.

Перспективами подальшого дослідження є: розробка методичних засад професійної підготовки майбутніх економістів до здійснення технічного та фундаментального аналізу валютного ринку.

Література

1. Колесова О.П. Формування критичного мислення у майбутніх економістів засобами інтерактивних технологій навчання: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Колесова Олена Петрівна; Класич. приват. ун-т. — Запоріжжя, 2010. — 20 с.

2. Коваль Т.І. Професійна підготовка з інформаційних технологій майбутніх менеджерів- економістів / Інститут педагогічної освіти дорослих АПН України. — К. : Ленвіт, 2007. — 264 с.

3. Левочко М.Т. Професійна підготовка майбутніх фахівців економічної галузі: теорія, методика, організація: монографія. — К. : [Інформ.-аналіт. агентство], 2009. — 499 с.

4. Пуханова Л. С. Професійна підготовка майбутніх економістів у процесі навчання теорії ймовірності і математичної статистики: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.04 / Пуханова Людмила Сергіївна; Вінницький держ. педагогічний ун-т ім. Михайла Коцюбинського. — Вінниця, 2009. — 20 с.

КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ПЕДАГОГА-НАСТАВНИКА

УДК 378.937+371.03

Осипова Т. Ю.

У статті розглядається роль і значущість комунікативної компетентності в діяльності педагога-наставника, його комунікативні якості і здібності, що сприяють установленню взаємовідносин як з колективом студентської групи, так і з кожним студентом зокрема.

Ключові слова: педагог-наставник, компетентність, комунікативна компетентність, комунікативні якості, взаємодія.

В статье рассматривается роль и значимость коммуникативной компетенции в деятельности педагога-наставника, его коммуникативные качества и способности, которые способствуют установлению взаимоотношений как с коллективом студенческой группы, так и с каждым студентом в частности.

Ключевые слова: педагог-наставник, компетентность, коммуникативная компетентность, коммуникативные качества, взаимодействие.

The article considers the role and significance of communicative competence in the activity of a teacher-mentor, his communicative qualities and abilities which stimulate the establishment of relations both with the student's group and each student in particular.

Key words: a teacher-mentor, competence, communicative competence, communicative qualities, interaction.

Актуальність дослідження. В умовах перебудови сучасної системи освіти основним завданням постає забезпечення усталеності її розвитку, одним із головних ресурсів такого розвитку стає педагог-наставник, здатний бути суб'єктом змін в освіті і працювати в мінливих умовах. Радикально змінюється статус педагога, його освітні функції, відповідно змінюються вимоги до його професійної компетентності, до рівня його професіоналізму. Значущою у цьому зв'язку виявляється комунікативна компетентність педагогів, адже саме зміст і особливості взаємовідносин учасників педагогічного процесу визначають можливість досягнення завдань професійного становлення особистості педагога-наставника.

Аналіз публікацій. Здійснений нами аналіз наукових розвідок дає підставу стверджувати, що актуалізація комунікативних знань, умінь і навичок педагога-наставника постає одним з визначальних чинників у встановленні успішних взаємовідносин викладача зі студентами, сприяє створенню умов для повноцінного розвитку учасників спілкування [4].

Зазначимо, що в психології і педагогіці сьогодні існує декілька напрямів досліджень у галузі педагогічного спілкування: вивчення процесів сприйняття і